

PASSAGES

AZ ORIENT PROJEKT MAGYAR-ÁZSIAI
KAPCSOLATTÖRTÉNETI PLATFORM ÉVKÖNYVE

orient-projekt.hu

OP

1. ÉVFOLYAM | 2023

Egyiptom • India • Japán • Kína • Koreai-félsziget • Mongólia

PASSAGES

Az Orient Projekt

Magyar-Ázsiai

Kapcsolattörténeti Platform

Évkönyve

PASSAGES

Az Orient Projekt
Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve

1. évfolyam

Budapest

2023

orient-projekt.hu

PASSAGES

Az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform Évkönyve
1. évfolyam | 2023

A *Passages* az Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform (OP) évkönyve. Kiadványunk elektronikus folyóirat formájában, *Open Access* rendszerben évente egyszer jelenik meg honlapunkon. Ennek megfelelően díjmentesen hozzáférhető, és a szerzők számára is díjmentes publikációs lehetőséget nyújt. A kéziratok benyújtásához segédlet szintén honlapunkon található.

Főszerkesztő, szerkesztésért felelős személy: NAGY ELEK

Szerkesztők: CSOMA MÓZES, GYARMATI JÁNOS, ISPÁN ÁGOTA LÍDIA, KIRÁLY ATTILA, SIPTÁR DÁNIEL, SZÁNTÓ IVÁN, SZILÁGYI ZSOLT

A lapszám szakmai szerkesztője: KIRÁLY ATTILA

A lapszám olvasószerkesztője: ISPÁN ÁGOTA LÍDIA

Grafikai terv: KIRÁLY ATTILA

Tördelés: MAHMOUDI-KOMOR JUDIT

Kiadó: Orient Projekt Magyar-Ázsiai Kapcsolattörténeti Platform
Eurázsia Központ

Az Orient Projekt fő támogatója a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány

Felelős kiadó: NAGY ELEK

A kiadó székhelye: 2600 Vác, Donga u. 2.

Honlap: <https://orient-projekt.hu>

Kapcsolat: info@orient-projekt.hu

ISSN 2939-8592 (Online)

ISSN 2939-8584 (Nyomtatott)

DOI: <https://doi.org/10.59608/pas2023a000.00>

A kiadvány Spectral és Ambient betűtípussal, 210 × 297 mm méretben készült. A borítón: Elked Antal kocsijával (1899, Sanghaj. Opel Darracq, 1899-es modell). Fotó: Kiss Sándor gyűjteményéből.

Ez a Mű a [Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 Nemzetközi Licenc](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) feltételeinek megfelelően felhasználható.

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

NAGY ELEK: <i>Főszerkesztői előszó és köszönetnyilvánítások</i>	9
Egyiptom	
KIRÁLY ATTILA: <i>Egyiptom és Magyarország</i>	13
KIRÁLY ATTILA: <i>A magyarországi egyiptológia oktatás történetének vázlatja</i>	47
KIRÁLY ATTILA, REZSABEK NÁNDOR: <i>Mahler Ede (1857–1945)</i>	69
India	
LÁZÁR IMRE: <i>A magyar–indiai kulturális kapcsolatok évszázadai</i>	76
BALDAVÁRI ESZTER: <i>Medgyaszay István (1877–1959)</i>	131
KELÉNYI BÉLA: <i>Schwaiger Imre (1868–1940)</i>	139
LÁZÁR IMRE: <i>Sóbhá (Fori) Néhrú (1910–2001)</i>	145
LÁZÁR IMRE: <i>Tömöry Edith (1910–2001)</i>	155
Japán	
KISS SÁNDOR: <i>Elked Antal (1873–1942)</i>	166
KISS SÁNDOR: <i>Komor, George (1888–1976)</i>	177
KISS SÁNDOR: <i>Komor Izidor (1860–1942?)</i>	183
KISS SÁNDOR: <i>Komor Szigfrid (1863–1935)</i>	189
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Arthur (1850–1943)</i>	195
KISS SÁNDOR: <i>Kuhn Moritz Montague (1831–1901)</i>	201
KISS SÁNDOR: <i>Metzger Nándor</i>	205
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Nemeshegyi Péter SJ. (1923–2020)</i>	229
GULYÁS ZOLTÁN: <i>Szentgáli Antal (1868–1945)</i>	239
SZÉKÁCS ANNA: <i>Székácsné Vida Mária (1916–2000)</i>	251
Kína	
SALÁT GERGELY: <i>Kína és Magyarország</i>	267
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Ladányi László SJ. (1890–1965)</i>	299
SZILAS LÁSZLÓ SJ RENDTÖRTÉNÉSZ NYOMÁN JTMR LEVÉLTÁR: <i>Szarvas Miklós SJ. (1890–1965)</i>	305

PASSAGES 1. ÉVFOLYAM (2023)

Koreai-félsziget

CSOMA MÓZES: <i>A Koreai-félsziget és Magyarország</i>	315
OSVÁTH GÁBOR: <i>Diák voltam Észak-Koreában. 1970–72</i>	337
CSOMA MÓZES: <i>Gróf Vay Péter élete és utazásai Koreában</i>	355

Mongólia

SZILÁGYI ZSOLT: <i>Mongólia és Magyarország</i>	367
KEMPF BÉLA: <i>A Szegedi Egyetem Könyvtárának Ligeti-hagyatéka</i>	407
SZILÁGYI ZSOLT: <i>Kara György (1935–2022)</i>	417
SZILÁGYI ZSOLT – ROTTÁR MÁTÉ: <i>Ligeti Lajos (1902–1987)</i>	425

Művészek

KELÉNYI BÉLA: <i>Boromisza Tibor (1880–1960)</i>	439
KELÉNYI BÉLA: <i>Csapek Károly (1904–1976)</i>	445

Életút

Boromisza Tibor Előd

1880–1960

KELÉNYI BÉLA*

* tibetológus E-mail: info@orient-projekt.hu

Hivatkozás: Kelényi, B., (2023). Boromisza Tibor Előd (1880–1960). *Passages* 1:439–444.
<https://doi.org/10.59608/pas2023a029.00>

Boromisza Tibor Előd (Bácsalmás, 1880. március 8. – Szentendre, 1960. január 8.) katonatiszt, festőművész a dél-alföldi Almáson (ma Bácsalmás) született köznemesi családban, a jogász végzettségű Boromisza János (1844–1918) és Kovachich Katica gyermekeként. Születésének évében a család átköltözött a vajdasági Zentára (ma a Szerbiához tartozó Senta), ahol édesapja 1888-ban a város polgármestere lett. Boromisza Tibor a gimnáziumból saját elhatározásából a Ludovika Akadémiára került (1894–1898), de végzését követően csak négy évet töltött tényleges katonai szolgálatban. Amikor a huszártiszti pályáról lemondva időleges nyugdíjba helyezték, a festészetet választotta hivatásául.

1902-ben iratkozott be Ferenczy Károly budapesti magániskolájába, később Nagybányán dolgozott, majd római tanulmányútra ment, ezután München és Párizs következett, ahol szobrászati tanulmányokat is folytatott. Visszaemlékezése szerint Nagybányára visszatérve fogalmazódott meg benne, hogy „teljességben magyarnak” maradván tud csak korszerű festészetet létrehozni.

Ebben az időszakban Boromisza több jelentős kiállításon vett részt, alapítója lett a rövid életű *Balatoni Festőiskolának* (1907–1909), s 1914-ben megrendezett önálló budapesti kiállításának katalógusában azt is kinyilvánította, hogy nincs köze az „ügynevezett” Nagybányai Festők Társaságához.

Kollázs képei:

Balra: Boromisza Tibor, leltári száma: 1430/1960/5, SZM-KEMKI ADK, fotós: Kálmán Kata, a fotó hátoldalán felirat: „Büszke magyar vagyok és Erős törzsöke fámnak.” Tibornak szeretettel Kata, Budapest, 1932. március 15. Ajándék özv. Boromisza Tibornétól.

Középen: ld. a 2. képnél

Jobbra: ld. a 3. képnél

Az I. világháború kitörése után Szatmárnémetibe nevezték ki a pályaudvar parancsnokának, de a festészetre is jutott ideje; 1918-ban kiállítása nyílt meg a városban. Az őszirózsás forradalom alatt a helyi Szociáldemokrata Párt alelnöke és a Katonai Tanács elnöke, a Tanácsköztársaság alatt pedig direktórium tag volt. Szerepvállalása miatt 1920-ban letartóztatták, és a Margit körúti gyűjtőfogházba vitték. Itt ismerkedett meg az ugyancsak elítélt dr. Szöllős Henrikkel (?–1945), a Rókus Kórház volt sebészorvosával, akivel Lénard Jenő (1878–1924) *Dhammó* című művét tanulmányozták, amely magyar nyelven először mutatta be átfogóan a buddhizmust.

A gyűjtőfogházból való szabadulása után, 1921-től 1922-ig Boromisza elvonultan élt a Margitszigeten, idejét a festészeti problémák és a buddhizmus tanulmányozásának szentelve, majd 1922-ben Szentendrére költözött. Barátai visszaemlékezése szerint ekkor már buddhistának vallotta magát, de a magyarság ázsiai eredete és a magyar népművészet ázsiai gyökereit felelevenítő nemzeti művészet megteremtése is foglalkoztatta. 1925-ben került intenzív kapcsolatba az idős Rohonczy János tanárral, aki 1911-ben Révkomáromi néven adta ki a kereszténységet a buddhizmus viszonylatában taglaló, *A modern vallás* című könyvét. Még ebben az évben Boromisza a „magyar őslélek szolgálatában” egy több részből álló, 150 oldalas kéziratot állított össze *Buddhizmus* címen.

1926-ban Boromisza felvette a kapcsolatot a Paul Dahlke (1865–1928) által Berlin-Frohnauban 1924-ben alapított Buddhista Házssal is, amely *théraváda* buddhista centrumként működött. 1927-ben megalapította a Magyar Képirók Társasága művészcsoportot, 1928-ban pedig részt vett a Madzsar Alice táncsoportja által létrehozott előadások díszleteinek, jelmezeinek és plakátjainak tervezésében. Élete „válaszútjaként” 1927-ban a Hortobágyra költözött festeni, hogy az „anyaghoz kötött világ” rabszolgasága helyett „a szellem, a lélek egyensúlyára való törekvést” teljesítse be.

1930-ban költözött vissza Budapestre. Alapító tagja lett az 1931-től kialakuló Magyar Buddhisták nevet viselő első magyar buddhista közösségnek. A csoport ugyan a *théraváda* iskola hagyományaihoz kötődött, de 1933-ban már vita tárgyát képezte, hogy a gyülekezet a buddhizmus hínájána vagy mahájána ágához csatlakozzék-e, illetve melyik külföldi társasággal vegye fel a kapcsolatot és ki legyen a vezetője. Végül 1935-ben a csoport feloszlott. Mindeközben Boromisza tagja volt a Nemzeti Radikális Pártnak, a Magyarországi Turán Szövetségnek, majd a Turáni Társaságnak, a Magyar Testvéri Közösségnek, és a *Függetlenség* című kormánylap szemleírójaként is működött.

Tragikus magánéleti válsága után 1937-ben Boromisza családot alapított. A II. világháború végi harcok során, 1945-ben sas-hegyi lakása és műterme kiégett. Hattagú családja fenntartásáért küszködve Keszthelyre költözött, és a számukra kiutalt „menedékházból” végül csak 1953-ban, agyvérzéssel is sújtva tudott újra Szentendrén letelepedni. Az ezt követő években már csak keveset tudott dolgozni. Halála után, 1964. március 15-én a Duna-parton lévő lakásában életét, műveit bemutató, jelenleg is látogatható emlékszoba nyílt.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük Boromisza Piroska szíves hozzájárulását a cikk megjelenéséhez!

Nyilatkozatok

Adatelérhetőségi nyilatkozat. A szerző megerősíti, hogy a mű eredményeit alátámasztó kutatási adatokat a tanulmány tartalmazza.

Összeférhetetlenségi nyilatkozat. A szerző nyilatkozik, hogy összeférhetetlenség nem áll fenn.

Szerzői jogi nyilatkozat. Ez a mű a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 4.0 nemzetközi licenz feltételeinek megfelelően felhasználható. (© ⓘ ⓘ ⓘ CC BY-NC-ND 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Alapvető szakirodalom, források

Hevesy, I., (1922). *Boromisza Tibor*. Budapest: Amicus.

Jurecskó, L., (1996). *Boromisza Tibor nagybányai korszaka (1904–1914)*, Nagybánya Könyvek 5. Miskolc: MissionArt Galéria

Kelényi, B., (2017). „Keletről jöttem Én / Ázsia szívéből”. *Boromisza Tibor és a Magyar Buddhisták*. In: Fajcsák Gy., Kelényi B., szerk. *Sanghay – Shanghai. Párhuzamos eltérések Kelet és Nyugat között*. Budapest: Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum, 55–69

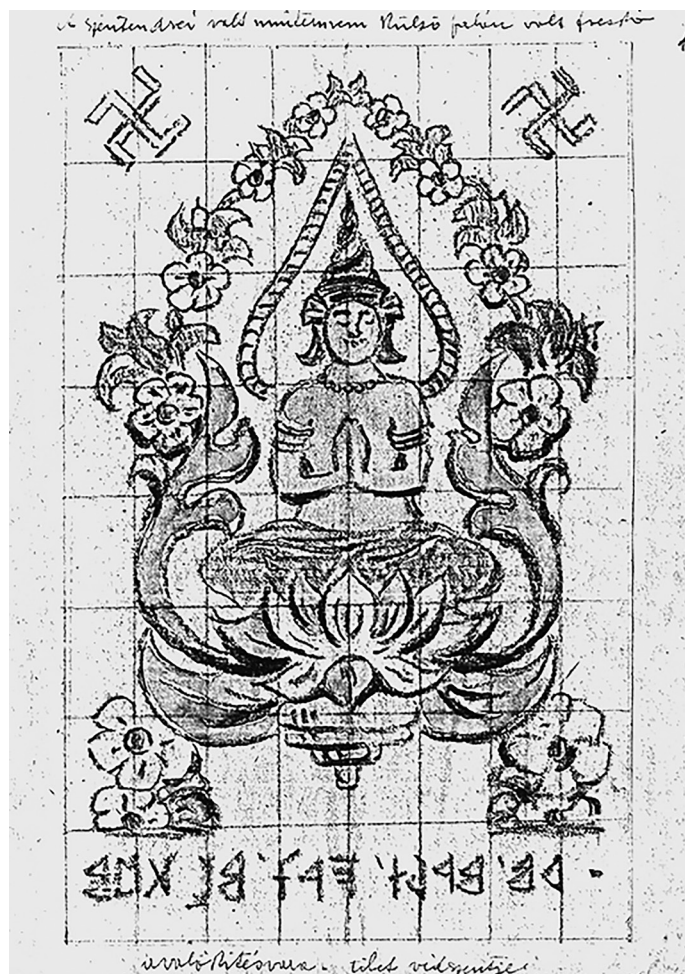
Török, K., szerk., bev., (2011). *Boromisza Tibor önéletrajzi feljegyzései*. Szentendre: Magánkiadás

Török, K., Jurecskó, L., (2012). *Boromisza Tibor*. Szentendre: Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága

1. kép.

Boromisza Tibor: Kompozíció (Buddha), 1922. Tusrajz, lappang. Reprodukálva: Hevesy 1922.

2. kép.

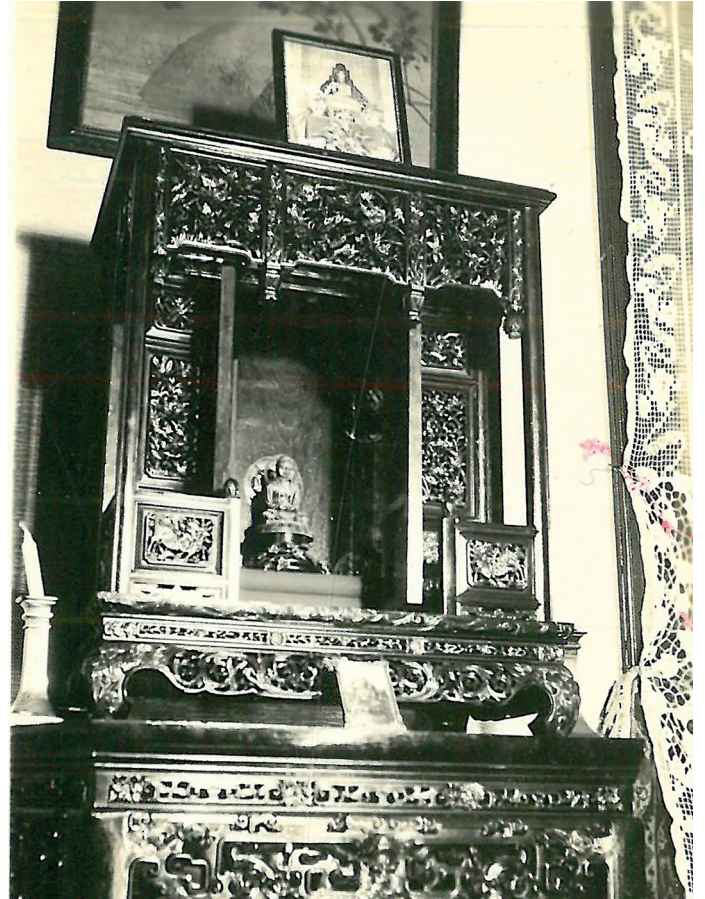
Boromisza Tibor:
Avalókitésvara, 1926-1927.
Papír, ceruza, 295×208 cm.
Magántulajdon. A szent-
endrei ház külső falá-
ra festett kép vázlat.

3. kép. Madzsar Alice táncsoportja: Tibeti ördögtánc. Fénykép, 1928,
Magyar Nemzeti Galéria, Adattár 14030/1960/23.

4. kép. A Theravāda-kör tagjai: Vágó László, Gulyás Ferenc, Kovács György, Rohonczy János és Boromisza Tibor. Budapest, 1932-1934., Hetényi Ernő hagyatéka. (Egyházi archívum ; 0388) Jogok: A Tan Kapuja Buddhista Egyház.

5. kép. A Theravāda-kör tagjai: Vágó László, Gulyás Ferenc, Kovács György, Rohonczy János és Boromisza Tibor. Budapest, 1932-1934., Hetényi Ernő hagyatéka. (Egyházi archívum ; 0388) Jogok: A Tan Kapuja Buddhista Egyház

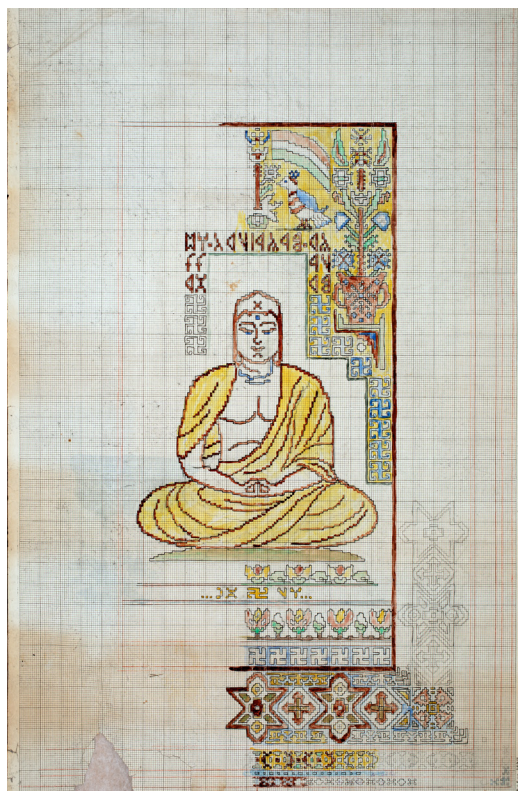
6. kép. Boromisza Tibor és családja, 1940. július, leltári száma: 14032/1960/22, SZM-KEMKI ADK, mérete: 17x23 cm. Ajándék özv. Boromisza Tibornétól.

7. kép. Boromisza Tibor, leltári száma: 14030/1960/13, SZM-KEMKI ADK, fotó hátoldalán felirat: Boromisza Tibor 1916-ban. Pályaudvarparancsnok volt Szatmárnémetin, mérete: 10x15 cm. Ajándék özv. Boromisza Tibornétól.

8. kép. Boromisza Tibor: Buddhista. Magyar szőnyeg, 1933 körül. Gyapjúhímzés pamutvászonon, 151×91 cm. Magántulajdon.

9. kép. Boromisza Tibor: Terv a Buddhista című szőnyeghez, 1933 körül. Papír, ceruza, 765×495 mm. Magántulajdon.

10. kép. Boromisza Tibor: Édenkert (Indralak), 1933 körül. Szövött kárpit, 162 × 111 cm. Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre.

11. kép. Cser Károly vagy Jolán: Buddha, 1920-as évek második fele vagy 1930-as évek első fele. Mázás kerámia, magasság: 31 cm. Boromisza Tibor tulajdona volt, Boromisza Emlékház, Szentendre. Fotó: Sulyok Miklós.